

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De initio particularis examinis, nempe de proposito emendationis. Cap. 9.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

breuitas bonorum præiudicat perpetuæ deuotioni, quæ pertinacem reproborum malitiam excusare non sufficit? Ob hoc enim procul dubio, inflexibilis & obstinata mentis punitur æternaliter malum, licet temporaliter perpetratum: quia quod breui fuit tempore, vel opere longum esse constat in pertinaci voluntate: ita ut si nunquam moreretur, nunquam velle peccare desineret: immo semper viuere veller, ut semper peccare posset. Proinde potest, & de isto per contrarium itidem dici: Consummatus in breui, expleuit tempora multa, quod meritò multorum, immo omnium temporum receperit vicem, qui nullo tempore voluerit mutare intentionem. Itaque indefessum proficiendi studium, & iugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur. Huc vsque Bernardus. Magna profectò est hæc exultationis occasio, quod nempe si pro facultate laborauerimus, & ut homines prudentes, nunc ista nunc illa emendare curantes, ad finem vsque perseuerauerimus, si quid necdum emendatum fuerit, præmio efficacia voluntatis, qua illud etiam perfecissimus, si per tempus licuisset, nequaquam priuabimur. At si nihil speciale curamus, si nullum progressum specialem virtutis aggredimur, sed omnia simul virtutis munera inefficaci quadam voluntate complectimur, mirum erit, si aliquis sequatur profectus. Qui verò parum profecerit, nunquam perfectorum mercedem recipiet. Est igitur vtilissima hæc specialis virtutum exercitatio, quia & oculos aperit, ut nostram infirmitatem ac Dei benignitatem videamus: cor deprimat, ut de nobis humiliter sentiamus: compendiosè perficit, ut mentis puritatem & pacem assequamur, & index est efficacia voluntatis, qua proficere intendimus, quia semper nos in aliquo emendat, ut iuxta mensuram huius voluntatis, quam ex gratia concepimus, & quantum fuit possibile, opere parturimus, æterno præmio lætemur. Amen.

De initio particularis examinis; nempe de proposito emendationis.

CAPVT IX.

MONSTRATVM est, hoc instrumentum ad capessendas virtutes esse vtilissimum, nunc (quia ad vsum est inuentum) eius vsum explicemus. Quatuor autè diximus esse partes, ex quibus constatur, scilicet propositum, curam, discussionem, & collationem, quæ nunc sigillatim exponendæ sunt, ut virtutis cupidus facile possit eas actione complere. Prima pars & velut initium totius huius negotij est emendationis propositum. Debet igitur qui vult progressum in virtute facere, suos defectus, suasque spirituales miseras fati habere perspectas, inspicereque à quo vitio vehementius impugnetur, à qua virtute magis elongetur, quis defectus, sit velut dux & antesignanus aliorum, à quo velut à radice omnes alij dependant, & contra hunc defectum specialissima cura, & ardentissimo conatu per aliquot hebdomadas vel menses, quousque illum vincat, & destruat, pugnare constituat. Hanc verò pugnam à proposito emendationis singulis diebus repetendo, inchoabit. Ita scilicet ut manè cum surgit è lecto, firmiter se in illo defectu vsque ad horam examinis, se in vel post prandium faciendi, emendare proponat: idem

A que propositum in ipso examine repetat, & vsque ad sequens examen ad noctem faciendum, similiter se emendare constituat; & singulis postea diebus eandem propositi iterandi rationem habeat. Quod autem de proposito emendandi defectum dicimus, de proposito etiam exercendi virtutem, actibus internis & externis, intelligendum est, cum victo defectu iam quis ultra progreditur, & ad virtutem oppositam exercitatione quarendam conatur. Id quod dictum est, claritatis maioris gratia quasi ipso vsu pandamus. Agnoscis, te esse superbum, veraque humilitatis virtute carere; & superbiam diuino auxilio vincere, ac humilitatem à Deo obtinere constituisti: Tunc incipis vestigare, quæ peccata aduersus humilitatem admittas. Inuenis in

B multis te ex superbia delinquere; in hoc præcipue, quod te, & tua in conspectu aliorum stultissime laudas, & fratres tuos, ac eorum dicta & facta stultius extenuas. Iam aduersus hunc particularem defectum, per aliquot dies, vel hebdomadas specialiter pugnaturus, cum è lecto surgis, pedibus Domini prouolutus, his aut similibus verbis, non ore, sed corde prolatis, emendationem proponito. Domine Iesu Christe, humilitatis magister, & humilium amator, ego vermis superbissimus, & ob superbiam tuo amore indignissimus, cupio ex totis precordiis meis aduersus superbiam pugnare, & à te pretiosam gemmam humilitatis obtinere. Et quia in hoc vitio, & aduersus hanc virtutem præcipue stultissima mei laudatione & aliorum vituperatione

C delinquo: coram te firmissimè statuo, atque propono, vsque ad meridianam refectionem hodie me & mea profus non laudare, nec alios, aut eorum facta, vel dicta vilipendere. Tu Domine, sine cuius gratia nihil boni possum, me præueni, adiuua, roborata, atque conforta, ut sicut nunc desidero, ita faciam, & hoc meum propositum impleam. Similiter in hora examinis meridiani facies, & gratijs Deo actis, si propositum impleuisti, aut si in aliquo defectum cecidisti, intimo dolore concepto, & venia humiliter postulata, idem propositum repetes: & sequentibus diebus vsque ad emendationem eodem modo procedes. Hoc verò defectu eliminato, alium humilitati repugnantem, & postea alium & sic deinceps assumes. Victis autem defectibus statues, te in aliquo actu humilitatis interni aut externi exercere, singulis diebus per aliquot vices, & cum se occasio talis actus obtulerit, & post hunc in alio & sic de reliquis, quousque te agilem ad opera humilitatis inuenias. Defectus autem aduersus quamlibet virtutem & actus eius, tum ex his, quæ de vitiis & virtutibus superius dicta sunt, tum ex his, quæ in fine huius tractationis dicemus, intelliges.

D Hoc propositum in aliquo se specialiter emendandi, non fuit antiquis incognitum, quod certè gratum fuit in Plutarcho reperisse. Hic enim contra iram scribens, sic ait: Commendabam & illa, ut non inelegantia, neque indocta in precibus vota, ut annum Venere temperemus & vino, temperantia Deum colentes; ut aliàs per statum tempus abfistamus mendacio, nobis ipsis attendentes, ut & in iocis, & in feriis simus omnibus veraces. Hinc accommodaui his animum meum, quasi non minus sit piuum, ut festos dies primum ab ira tranquillius, aliquot quasi siccis & abstemios transigerem, tanquam ferias agerem sobrietatis, & melle libamina facerem: inde mensem post duos meditando paulatim tempore progrediebar, promouens tolerantiam, omnibusque vnguiculis incum-

lib. 6. 2. p.
per totam
hoc li.
2. p. c. 3.
vsque ad
9.

Plut. do-
non tras-
cendo, ad
finem.

bens, & custodiens cum laude placidum me ipsum & sedatum, mundumque à verbis impuris, & rebus tectis, & ab omni animi perturbatione; quæ exigua gratia voluptatis & sordidæ; æstus ingentes, & penitentiam secum trahit foedissimam. Sic ille. Qui licet longius tempus quam nos ad quamlibet emendationem habendam sibi præscribat; melius tamen & fructuosius erit, modicum tempus, vt vnus, aut dimidiæ diei tibi præscribere, quia facilius erit, per breuem moram, quam per multum tempus à vitio temperare. Et hæc tam frequens propositi repetitio in bono firmat animum, & iuvat, vt alacrius contra vitium aut defectum assurgat. Propositum autem spiritualiter viuendi per partes esse diuidendum, & non omnia simul esse amplectenda officia virtutis, manifestè docet Ambrosius, in hunc modum scribens: Cuius modi igitur sit propositum viri sancti, hoc euidentius loco exponitur. Primum enim memor esse debet promissorum cælestium, secundum quæ videntibus merces statuta debetur. Deinde aliud propositum viri sancti est, vt etiam si in periculis, & aduersis positus sit: spe tamen quam hausit ex serie scripturarum, se debeat consolari. Tertium propositum, vt etsi impius & facilegus videatur, & superbus iniquè agentes, abundare diuitis in hoc sæculo: non quasi incredulus declinet à lege, sed in eius semitis perseueret, & fugiat superbotum contagia. Contaminat enim omnis immundus, immundus autem superbus, de quo scriptum est: Immundus ante Deum omnis tumidi cordis. Quartum propositum viri, vt memor sit iudiciorum cælestium, sicut Danid asserit, qui dicebat: Memor sui iudiciorum tuorum, quæ à sæculo sunt. Sic Ambrosius. Hinc perspicitur esse quoddam propositum boni commune, quo omne bonum aggredi, & in eo perseuerare statuimus: aliud verò speciale, quo aliquod speciale bonum facere, & aliquod particulare malum vitare decernimus. De illo intelligitur quod in Actis Apostolorum scriptum est: Barnabas cum peruenisset, & vidisset gratiam Dei, gauisus est, & hortabatur omnes in proposito cordis permanere in Domino. Monebat, inquam, eos, vt in ea bona, quam conceperant, voluntate tenendi fidem & seruendi Domino, sine vlla instabilitate persistenterent. De isto verò est illud Danielis: Propositum Daniel in corde suo, ne pollueretur de mensa regis, neque de vino potus eius. Item & illud Sapientis, qui de sapientia ait: Super salutem & speciem dilexi illam, & proposui pro luce habere illam: quoniam inextinguibile est lumen illius. Hic enim aliquod speciale bonum, nempe amorem sapientiæ & contemplationis: ille verò studium abstinentiæ constituit. Istud speciale propositum sæpe repetitum (vt diximus) quo aliquem particularem defectum vitare, & aliquam specialem virtutem exercere decernimus, est huius instrumenti initium.

Ambr. ad Psal. 128. ser. 7.

Actor. 11. 23.

Daniel. 1. 8. Sapient. 7. 10.

Thom. à Camp. lib. 1. de inuitas. Christi. c. 19.

Sed huic speciali proposito aliqua debent adungi, vt non in sola voluntate maneat, sed in opus & vitæ conuersationem exeat. Horum primum, est firmitas: vt scilicet firmissimè & ardentissimè statuamus, defectum illum specialem fugere, vel actum illum virtutis in omni occasione præstare. Secundum propositum nostrum, inquit Thomas à Campis, curius profectus nostri, & multa diligentia opus est bene proficere volenti. Quia si fortiter proponens sæpe deficit; quid ille, qui raro aut minus fixè aliquid proponit? Animaduerte tu, qui hæc legis, si aliquando cibum saluti corporis aduersum manducaisti, quam firmiter statuisti de cæ-

tero ab illo abstinere, ita vt posthac nunquam illum comederis. Vide si aliquam rem tuo honori aut commoditati conuenientem iudicas, quam verè & stabiliter decernas apud te, quòd illam omnibus modis es adepturus. Ita igitur statue, vitium fugere, quod animæ nocuit, & virtutem pretiosissimam illi oppositam consecrari. Nam tepidum propositum, aut statim obliuioni trades, aut si eius memineris, ob præsentem difficultatem mutabis, & pro nihilo duces. Vult, & non vult piger, ait Salomon, anima autem operantium impinguabitur. Vult manè, quando proponit, non vult postea, quando difficultatem sentit. Vult ab occasione frangendi propositum elongatus, non vult occasione transgrediendi circumdatus. Vult, cum futurum præmium cogitat; non vult, cum præsentem laborem considerat. Rectè pigri vocabulo denotatur, inquit Beda, qui vult regnare cum Domino, & non pati pro eo: delectant præmia, cum pollicentur: deterrant certamina, cum iubentur. De quo Iacobus ait: Vir duplex animo, inconstans est in omnibus viis suis. Et filius Sirach: Væ peccatori terram ingredienti duabus viis! Meritò hæc de illo dicuntur, qui tepidè proponit, nam quasi duas habet animas duasque voluntates, quarum vna bonum, quod pulchrum est, & apparet, amplectitur: altera idem bonum, quia sicut rosa spinis, ita difficultatibus cingitur, detestat. Duas etiam vias & contrarias ingreditur, quarum vna, quæ est in proposito, ad perfectionem tendit: & altera, quæ est in opere, à perfectione se auertit. Propositum autem erit firmum & vehemens, si quis magnum virtutis, quam adipisci studet, desiderium concipiat, quod desiderium firmitatem in propositis parit, & media ad rem concupitam assequendam necessaria querit, inuenit, & actione implet. Si ad illam virtutem habendam, orationem, meditationem, spiritualem lectionem, Sanctorum, quos inuocat, adiutorium, & corporis asperitates dirigat: quæ omnia illud conceptum propositum, dum auxilium à Deo impetrant, & voluntatem suadent, & emolliunt, minicè intendunt; & roborant. Si denique tempore elucendi propositi omnem segnitiam & torporem pellat, & se ad fortiter statuendum, & ad victoriam de se ipso in obortis difficultatibus obtinendam inclinet. Sic conuenit illi, quod de fortissimis Saul & Ionathæ cecinit sanctus Dauid: A sanguine interfectorum, ab adipè fortium, sagitta Ionathæ nunquam rediit retrorsum, & gladius Saul non est reuersus inanis. Quia propositum virtutis ita firmiter factum, velut sagitta, vitia à viro iusto interficienda confodiet; & quasi gladius, adipem eorum, id est, robur & vires, excindet. At si tepidè nostram emendationem proposuerimus, dicetur de nobis illud Psalmi: Filij Ephrem intendentes & mittentes arcum, conuersi sunt in die belli. Et postea: Et auerterunt se, & non seruauerunt pactum: quemadmodum patres eorum conuersi sunt in arcum prauum. Arcum enim intendimus, & sagittam misimus, & pactum cum Deo fecimus, cum bonum aliquod statuimus. A Deo verò auertimur, & ad visibilia dimissa conuertimur, & pactum non custo dimus, cum postea ea, quæ statuimus, non seruamus. Item & illud Osæ ad nos applicabitur: Reuersi sunt vt essent absque iugo; facti sunt quasi arcus dolosus. Absque iugo enim efficitur, cum propositum boni, cui vt iugo Domini colla subiecinus, per transgressionem abiicimus: & quasi arcus dolosus reddimur, cum vnum opere facimus, & alio sagittâ propositi collineamus. Non desit itaque proposito firmitas, quæ nos stare verbis faciat, & ad id,

Prouer. 13. 4.

Beda ibid.

Iacobi. 1. 8. Eccl. 2. 14.

1. Reg. 1. 22.

Psal. 77. 9. 57.

Osæ 7. 16.

quod

quod statuiamus, implendum inducat.

Aliud adiunctum proposito debet esse, fidelitas; ut scilicet in statuendo, Deo fideles simus, & ei, quod suum est, tribuamus. Fideles erimus, si proponamus, nos bonum esse facturos, non in nostris viribus, sed in gratiæ diuinæ auxilio confisi. Multi manè bonum proponunt, & hoc, aut illud se opere completuros esse decernunt, & quia proponunt sine Domino, & in sua cura & diligentia confidunt, oblata occasione agendi deficiunt. Permittit id iuste Dominus, ut se ipsos agnoscant, ut humilitatem discant, ut ad eum pro auxilio recurrant, & non sibi ipsis, quasi aliquid sine Deo potentibus, fidant. Hi sunt, qui confidunt in virtute sua, & in multitudine diuitiarum suarum gloriantur. Qui videntes se aliquando vicisse, & aliquem spiritus profectum comparasse, superbia quadam abscondita cogitant, aut ita se habent, ac si cogitarent, se iam ad bona posse sufficere. Sed hos frater non redimit, redimet homo? Hos, inquam, Christus, eorum humana natura, & amore frater, qui non dignatur eos vocare fratres, ab imbecillitate & casu iuste non liberat, etiamsi potentissimus sit omnium liberator, ut in minoribus cadentes, malum superbiæ maius euadant: Quomodo ipsi homunciones vilissimi poterunt etiam post firmum propositum boni, se à malo, quod timent, continere? Necessè est ergo, si volunt non cadere, ut ita proponant, quali nihil per se possint, sed toti à Deo, sicut & in conceptione boni, ita & in actione dependant. Confidens hoc ipsum, inquit Paulus, quia qui cepit in vobis opus bonum, perficiet vsque in diem Christi Iesu. Ipse Apostolus fiduciam de initio, & progressu, & sine nostræ conuersionis in Deo collobicans, docet nos, eandem fiduciam in eo collocare, ut in eius gratia propositum nostrum stabilientes, ab ea ita roboretur, ut fructum bonæ operationis emittat. Discamus itaque ex Augustino, nostram magnam infirmitatem agnoscere, & à Deo toti pendentes, quod rectum & bonum est, statuere. Ille sic ait: Propter hoc oramus te Domine, ne permittas dominari, quod non fecisti, huic creaturæ tuæ, quam fecisti. Si enim doles de perditione: quid te prohibet, Domine qui omnia potes, ne semper lateris de nostra saluatione? Si vis, potes me saluare. Ego autem, etsi vellem, non possem. Magna est multitudo miseriarum mearum tecum. Velle quippe mihi adiacet, perficere autem non inuenio. Velle quod bonum est non possum, nisi tu velis; nec quod volo possum, nisi tua potentia me confortet. Et quod possum, aliquando nolo, nisi tua voluntas fiat, sicut in celo, & in terra. Et quod volo, & possum ignoro, nisi tua sapientia me illustret. Et si etiam sciam, quandoque volens, quandoque valens, imperfecta & vacua transit sapientia mea, nisi adiuuet vera sapientia tua. In tua autem voluntate cuncta sunt posita, & non est qui possit resistere voluntati tuæ. Domine, vniuersorum principatum tenens omnis carnis; & quæcumque vis, facis in celo, & in terra, in mari, & in omnibus abyssis. In nobis igitur fiat voluntas tua, super quibus inuocatum est nomen tuum. Hæc ille. Isto modo elicienda sunt à nobis emendationis proposita, omnem fiduciam in eo, qui elisos erigit, & infirmos confortat, ponentibus, & ab eo bonum exitum sperantibus. Ita sint firma, ut firmitatem eorum, non à nostris viribus, sed ab auxilio Domini, nos preueniente, adiuuante, & subsequente queramus. Sic fiet ut ille, cuius potenti brachio subnitimur, nos ad agendum bonum adiuuet, qui

A ad statuendum adiuuit. Et cum ceciderimus, & proposito non steterimus, id propriæ culpæ & miseriæ tribuemus: cum verò propositum seruauerimus, non per inanem gloriam erigemur, sed Dei misericordiæ deputabimus. Hæc autem erit tempore examinationis nostra cantatio: Nisi quia Dominus erat in nobis, dicat nunc Israël; Nisi quia Dominus erat in nobis. Cum exurgerent homines in nos, fortè viuos deglutissent nos. Cum irasceretur furor eorum in nos, forsitan aqua absorbuisset nos. Nam si Dominus tantisper se abscondisset, & nos nobis reliquisset, uentationis oppressi nihil aliud quam cadere fecissemus, & ab eo quod statuimus, elongari. Agemus illi gratias de nostra victoria, & hæc gratitudo aliam victoriam merebitur, illæque, qui humiles respicit, & non sibi bonum tribuentes extollit, faciet, ut deinceps victores de nostris defectibus existamus.

B Tertius comes huius nostri propositi, sit longanimitas, qua per conueniens tempus in eo manendum est, nempe vsque ad vitij deleuionem & oppositæ virtutis adeptionem. Pugnam aduersus vnum vitium incipere, & ante victoriam desistere, est non aliud quam sine fructu laborare, aut ex eo quod utilissimum esse solet, exiguam utilitatem decerpere. Nam si rex bellum aduersum Christianæ fidei hostes indiceret, & ante ipsorum expugnationem eis fræderaretur, non eos vinceret, sed faceret audaciores. Ita omnino, si ante obtentam de aliquo defectu victoriam, ab eius infectione cessemus, ab eo postea vehementius impugnabimur. Vulpecula ab olitore comprehensæ se mortuas fingunt, ne occidantur; ita defectus, quem validè insequimur, à proprio amore edoctus, mortuus fingitur, ut dum ab eius impugnatione desistimus, viuos relinquatur. Dauid timens mortem sibi à seruis regis Achis inferendam, immutauit os suum coram eis, & collabebatur inter manus eorum: & impingebat in ostia portæ, defluebantque saluæ eius in barbam. His omnibus hominum amentium signis se amentem fingebar, ut mortem effugeret. Sic passio immoderata, aut culpa nobis infesta, se nullius momenti esse simulat, ut curam nostram, qua aduersus illam pugnabamus, effugiens, robustior, & molestior euadat. Aptius autem figurant hæc habitatores Gabaon, qui indumenta vetera, & calceamenta discissa, omniâque lacera præferentes, quasi homines in longissima terra habitantes, & nullius æstimationis, magis verò compassionis digni, pacem & libertatem efflagitabant. Ita defectus nostri iam quasi à longè tantum clamant, & se lassos, & fatigatos, & nullius momenti demonstrant, ut in nobis habitare sinantur. Ne pactum ineamus cum eis, nec viuos eos relinquamus, quia non seruiunt nobis, sicut Gabaonitæ traierunt, sed nos potius in miseram seruitutem inducent. Pugnaisti, ô frater, aduersus vitium illud, quod est omnium miseriarum tuarum initium, exarmasti illud, & vires eius dimicando fregisti? Nunc facile erit, hostem omnino delere. Ne, quæso, à bello cesses, donec funditus illum extinguas, & affectum tuum bene moderatum sentias: quia si vitium vitium reliqueris, iterum se atmabit, & vires resumet, & post paucos dies, ac si nihil laborasses, te inuadet, & fortassis eueret. Ex altissimo puteo amphoram aqua plenam pene hausisti? Ne illam è manibus labi sinas, prius quam bibas, & tuam sitim exaties: quia si in hoc minùs diligens fueris, post multum laborem vacuus & sitibundus permanebis. Quid enim aliud est, virum iustum se in aliquo vincere, nisi ex puteo cordis sui aquam dulcissimam profectus

Phil. 123
1.2.3.4

1 Reg. 21
13

Iosue 9
4

1.2.3.4

1.2.3.4

1.2.3.4

1.2.3.4

1.2.3.4

1.2.3.4

1.2.3.4

1.2.3.4

1.2.3.4

1.2.3.4

1.2.3.4

haurire? At si ante plenam tui defectus victoriam aliò te conuerteris, & rem semifactam desueris, aquam profectus, quam omnino non extraxisti, non bibes, ex tuòque labore nullum aut paruum refrigerium accipies. Dicit tibi Dominus, quod Eliseus ad Ioa regem Israhel: Percute iaculo terram. Quòd si vt ille rex tribus tantum vicibus terram percusseris, irabitur tibi Dominus, dicetque ad te: Si percussisses quinquies, aut sexies, sine septies, percussisses Syriam vsque ad consumptionem. Si, inquam, in pugna perseuerasses, & maiorem tibi vim intulisses, vitium tibi imperans subiugasses: at quia ante tempus cessasti, ipsum proteruum, & nunquam bene victum, immo & semper contumax senties.

His tribus comitibus, firmitate, qua stabiliter & feruenter bonum statuamus; & fidelitate, qua non in nobis, sed in Deo confidamus, & longanimitate, qua in cæpto perseueremus, propositum nostrum efficaciter vsque ad emendationem vitij & virtutis adeptionem procedet. Simus itaque sicut strenuissimus dux, qui firmissimè decreuit aut hostes vincere, aut in prælij conflictu perire. Qui licet hodie vincatur, statim milites suos dispersos colligit, & iterum exercitum cogit, hostem quatit, & cum eo animosè congregitur. Et si multoties euentum belli sentiat aduersum, nunquam cessat, quousque aut vincat, aut pereat. Sic & nos licet sæpe in defectum impingamus, licet sine numero prosternamur, nequaquam à pugna cessemus, sed ac si nunquam victi fuissimus, ad bellum animosè & perseueranter reuertamur, quia sic facientes, absque dubio non peribimus, sed vincemus. Quæ nos reuocant à proposito nostro, inquit Bernardus, duo sunt: Rubor incæpti operis & desperatio exequendæ virtutis. Aduersus hos duos hostes, qui propositum enervant, pugnandum est; aduersus primum sancta libertate, qua soli Deo placere studeamus, & opiniones hominum pro nihilo habeamus: Aduersus secundum firmissima spe, quòd Deus nos pugnantes vsque ad victoriam inuabit. Vt autem hi comites proposito nostro non desint, semper vtilia statuenda sunt, & quæ vires à Domino concessas non superent. Si enim inutile statuerimus, & quod ad finem virtutis acquirendæ non conferat, necesse est à proposito cessare: si verò vltra vires nos onerauerimus, impossibilitas aut difficultas nimia compellet à proposito resiliere. Sit igitur propositum discretum, quod onus vitij superandi & virtutis assequendæ quasi per partes diuidat, vt à labore prudenter assumpto, mens non desistat. Vnde Richardus Victorinus bene ait: Multi sæpe multa proponunt, minimè tamen faciunt, quia quàm facile aliquid statuunt, tam facile rursum statuta reiciunt. Primò itaque obseruandum nobis est, vt vtilia statuamus. Secundò autem vt statuta firmiter teneamus. Attende quàm firmiter statuit quod optimus ille deliberator optimum esse perpendit. Iurauit, & statim custodire iudicia iustitiæ tuæ. Audisti de voti institutione? Audi & de voti executione. Vota mea reddam in conspectu omnis populi eius. Sanctus David iuramenta, & vota sua firmiter custodiebat, quia nefas esset promissis non stare, & quasi furtum sacrilegum, quod Domino oblatum erat, iuramenti aut voti fractione surripere. At tu, vir Dei, non solum vota tua (de quo alias), sed & proposita tua, non minori diligentia custodias. Licet enim hæc transgredi, crimen non sit, at ab inconstantia & leuitatis nota excusari non potest. Et hinc tibi documenta præscribimus non tantum quibus in peccata non cadas, sed quibus in virtute proficias. Quem verò profectum, quod virtu-

tis incrementum expectabis, dum statuis bonum facere, & non facis, si virtus actione crescit, & propositum, quod actio non sequitur, solum ex infirmitate voluntatis, se efficacitatis expetis ostendit? Dum instinctum Dei excipis, & actione præstare constituis, quasi verbum Dei audis: dum autem postea non exequeris, te verbo Domini non obedire profiteris. Quid autem dicit Iacobus Apostolus? Estote factores verbi, & non auditores tantum fallentes vosmetipsos. Quia si quis auditor est verbi, & non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum nauitatis suæ in speculo: considerauit enim se, & abiit, & statim oblitus est qualis fuerit. Consideras vultum tuum in speculo, quando in moribus & conuersatione Christi te inspicias, & animæ tuæ maculas aduertens, eas delere & emendare proponis. Sed statim obliuisceris, & compunctionem abicis, cum propositum tuum, cuius executione emendari debeas, non exequeris. Quid profuit te ipsum inspexisse? Certè nihil, nisi vt maiorem penam sis habiturus, quia vidisti quod factu opus erat, & præ magna negligentia tua facere non curasti. Vt ergo propositum tuum sit ad meritum & profectum tuum, in bono, quod statuendo cæpisti, procede, & illud actione præstare non omittas.

De Progressu particularis examinis,
nempe de cura interdiu
habenda.

CAPVT X.

ACTO mandè firmo emendationis proposito alicuius defectus specialis (vt dictum est) qui virtutem concupitam oppugnat, vel exercitationis eiusdem virtutis, quam mens iusta desiderat, sequitur cura semper habenda eiusdem virtutis exercendæ vel defectus declinandi. Hæc verò cura, o perfectionis amator, nihil aliud est, quàm vt per totum diem, moderatam & discretam illius tui propositi memoriam habeas, & oblata occasione in eius executionem diligenter incumbas. Meditare nunc strenuum militem, cui à rege commissum est, vt contra potentissimum aduersariū descendat ad singulare certamè, ex cuius victoria tota salus suorū, & aduersariorū fuga, excidiumque depèdeat: Is quas cogitationes animo voluet? Quod in se desiderium vincendi, quem ardorem suscitabit? Quanta sollicitudine armis se proteget? Quàm attentus ad pugnam ibit? Quàm animosus certamen incipiet? Quanta indignatione & fortitudine hostem aggredietur, ex cuius interitu suam & suorū vitam suspensam esse cognouit? Considera etiam negotiatorem, vxorem, filios, & familiam habentem, quibus ex suo labore ministraturus est cibum, quàm diligens è lecto surgat ante diluculum, vt se ad laborandum accingat? Et quàm seuerè sibi imperet, ne aliquam lucrandi occasionem prætermittat? Et ex istis, quam tibi indicimus curam addisce. Nam si vitium aliquod oppugnare decreuisti, miles es, cui Dominus supremus rex onus vincendi infensissimum sibi hostem imposuit: si verò virtutem oppositam assequi proposuisti, negotiator es, cui lucrandi cælestes diuitias munus iniunxit. Ne ergo prouincia tibi demandatæ obliuiscaris, sed tales interdiu cogitationes assume: talia desideria habe, tanta in omnibus diligentia procede, quæ te ad victoriam vel ad lucrum exultent. Sollicitat nos anxia

4 Reg. 13.
9.

Bern. in
sentent.

Rich. lib.
2. de eru-
dit. inter.
hom. c. 5.

Iacobi 1.
22. 23.